

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. Биянка Любчова Торньова, дп
Заместник–декан на Факултет по общественно здраве,
Медицински университет - Пловдив
на дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Професионално направление: 7.4. Обществено здраве

Докторска програма: Управление на здравните грижи

Автор: Даниел Марчев Монов

Форма на докторантура: самостоятелна подготовка

Катедра: „Здравни грижи” на Филиал Сливен при МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна

Тема: „Проучване влиянието на здравния контрол върху оптимизацията на здравните грижи в лечебните заведения”

Научен ръководител: доц. Елена Желева, дп

Рецензията е изготвена на основание на Заповед № Р-109-196/27.05.2019г. на Ректора на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна за определяне членовете на научно жури по процедурата.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Даниел Марчев Монов е зачислен в докторантура на самостоятелна подготовка към катедра „Здравни грижи” на Филиал Сливен при МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – гр. Варна със заповед № Р-109-186/23.04.2018 г. на Ректора на МУ-Варна. В изпълнение на ректорска заповед № Р-109-322/31.05.2018 г. на 26.06.2018 полага успешно изпит за докторантски минимум. На основание решение на катедрения съвет, относно готовността за публична защита по протокол №47/20.05.2019, със заповед № Р-109-196/27.05.2019г. е отчислен с право на защита.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител, свързани и доказващи процесуалната валидност на процедурата са подготвени прецизно и старателно. Те напълно съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет- Варна.

Комплектът материали включва следните документи:

- заявление до Ректора на МУ-Варна;
- автобиография;
- протокол от КС с положително решение за готовността за защита;

- копие на дипломи за завършени ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“;
- заповед за зачисляване;
- заповед за отчисляване с право на защита;
- протокол от докторантски минимум;
- декларация за достоверност;
- декларация за оригиналност;
- доказателство за регистрация на научен профил в Google Scholar;
- списък и копия на публикациите, свързани с темата на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Даниел Марчев Монов е роден през 1969 г. в гр. Варна. Придобива полувисше образование с професионална квалификация „Медицински фелдшер“ в ПМИ „А.П. Павлов“ – гр. Русе през 1992г. През 1993г. се дипломира в Славянски университет - София по специалност „Социални дейности“ с ОКС „бакалавър“. Завършва две магистърски програми: 2003 г. в ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ - В.Търново по специалност „Психология“ и през 2013 г. по специалност „Управление на здравните грижи“ в Медицински Университет – Варна.

Професионалната си дейност започва през 1992 г. като медицински фелдшер в ЦСМП – Добрич, където работи до 1994г.. В продължение на 11 години работи като инспектор Обществено здраве в отдел ”Противоепидемичен контрол”, Дирекция ”Надзор на заразните болести” в РЗИ - Добрич и Варна.

От 2014 г. е хоноруван преподавател по практика на специалност „Инспектор по обществено здраве” към Медицински университет – Варна, а от 2015 г. до момента е асистент УНС „Инспектор по обществено здраве”. Участва в преподаването на следните учебни дисциплини: Епидемиология на заразните заболявания, Паразитология, ХДЮВ, Хигиена и Здравни грижи.

Ас. Д. Монов работи активно за професионалното си усъвършенстване и непрекъснато надгражда своите знания и умения. Доказателство за това е участието му в три курса за следдипломно обучение на теми: „Съвременни тенденции в развитието на дезинфекцията и стерилизацията”, „Епидемиология на някои актуални за страната зоонози” и „Професионално поведение при инциденти на морския бряг”.

3. Актуалност на темата на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е посветен на значим проблем в съвременното здравеопазване, свързан с организацията и реализацията на здравния контрол в лечебните заведения и неговата роля за оптимизация на здравните грижи.

Бурното развитие на медицинската наука и технологиите изискват високо ниво на здравен контрол при внедряването им в лечебните заведения. При осъществяването на микроинвазивните и високоспециализирани дейности е необходим строг санитарен контрол и спазване на хигиенни стандарти. Държавният здравен контрол осъществява на регионално ниво държавната политика за осигуряване на контрол на качеството и безопасността на медицинското обслужване. Негов приоритет е както осигуряването на безопасни грижи за пациента, включително контрол и превенция на инфекциите, така и безопасни

условия на труд за самите медицински специалисти. В този ред на мисли става ясно, че е необходима промяна и в обучението на студентите от специалност „Инспектор по общественото здраве“, като в учебните програми и дидактически материали намерят отражение актуалните нормативни изисквания, свързани със здравния контрол в лечебните заведения.

Представената тема е актуална, независимо от наличието на редица разработки по проблема, тъй като до момента не е проучван здравния контрол от гледна точка на ролята му за оптимизацията на здравните грижи в лечебните заведения. Значимостта на проблема нараства и в резултат на няколко основни фактора – непрекъснато нарастващите очаквания и изисквания на обществото към качеството на здравните грижи; застаряването на населението и увеличаване дяла на хроничните заболявания, което потвърждава и значимостта на представения труд.

4. Общо описание и характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е изложен на 219 стандартни страници и е онагледен с 117 фигури, 6 таблици и 4 приложения. В структурно отношение дисертацията е композирана от въведение, четири глави, изводи, заключение, приноси, библиография и приложения.

Въведението отразява убедително професионално-научната мотивираност на дисертанта за избор на разглежданата проблематика.

Литературният обзор /Първа глава, 11- 41 стр./, озаглавен като „Теоретични основания на изследвания проблем“ е логично структуриран в десет параграфа и отразява дългогодишните научни търсения и професионален опит на ас. Даниел Монов.

Авторът познава много добре литературата по темата, адекватно оценява и творчески използва литературния материал. Теоретичните му разсъждения са следствие от проучване на 191 литературни източника, от които 114 на кирилица, 47 на латиница и 30 интернет-ресурса, като половината от литературните източници са от последните 10 години.

Насочеността на литературния обзор дава възможност емпиричното проучване да бъде построено върху научно представена теоретична база. Задълбочено и изчерпателно е направен теоретичен анализ на приоритетите и дейностите на Държавен здравен контрол и са анализирани промените в тези структури след измененията в Закона за здравето 2005 г. Задълбочено и подробно е описано мястото на здравния контрол в медицинската практика и неговата роля за усъвършенстване организацията на противоепидемиологичния режим в лечебните заведения. Овладяването от студентите, в процеса на обучение, на правилата за добра медицинска практика гарантира осигуряването на безопасността на пациента. В аналитичен план се обсъждат стандартните и специфични мерки за безопасност, профилактика и контрол на инфекции, свързани с медицинското обслужване. Аргументирано се обосновава необходимостта от запознаване и участие в Европейски програми и модули за формиране у студентите на знания и умения за безопасни здравни грижи.

Асистент Монов е проучил авторитетни източници, свързани с разглежданата проблематика. Те са цитирани обективно и коректно. Литературният обзор завършва с обсъждане и изводи, които потвърждават актуалността и значимостта на дисертационния труд.

Във втора глава „Методология на дисертационния труд” /41-50 стр./ в логически план, подчинен на теоретичното проучване, се разработва експерименталната програма на докторанта. Представени са целта, задачите, работни хипотези, предмет и обект на изследване, единици и признаци на наблюдение и методиката на проучването. *Целта* на труда е да се проучи и анализира влиянието на здравния контрол, провеждан в лечебните заведения върху оптимизацията на здравните грижи.

За изпълнението на поставената цел са формулирани седем задачи, адекватни на целта и обхващащи всички аспекти на дисертационния труд.

По отношение на методиката на изследването ас. Монов е съчетал няколко основни метода за изследване, релевантни на поставените за решаване цел и задачи – документален, социологически, епидемиологичен анализ и математико-статистически методи. Предложената комплексна методика позволява експерименталната работа да бъде изведена на високо научно ниво. Подробно са описани етапите и времето на проучването. Коректно са представени математико-статистическите методи за обработка и анализ на събраните данни.

Разработени и апробирани са четири анкетни карти:

- 1. Анкетна карта за проучване** нивото на познание на медицински стандарт за превенция и контрол на вътреболничните инфекции в медицинската практика. Състои се от 25 въпроса, групирани в два основни раздела: познаване на нормативната уредба за борба с вътреболничните инфекции в медицинската практика и организация на дезинфекцията и стерилизацията в съответната структура.
- 2. Анкетна карта за проучване мнението на студенти** „Дезинфекцията – основен стълб в здравеопазването. Обучение и приложение”. Анонимна индивидуална анкета от 10 въпроса, свързани с обхвата на обучението и предметите в учебните програми, включващи проблема за дезинфекцията.
- 3. Анкетна карта за оценка на работата с абокат** (периферна венозна канюла, ПВК) за медицински сестри и акушерки. Индивидуална анонимна анкета от 16 въпроса.
- 4. Анкетна карта за оценка на работата с абокат за инспектор обществено здраве.** Индивидуална анонимна анкета от 14 закрити въпроса, изследващи знанията и приложенията им в практиката при упражняване на здравен контрол в лечебните заведения.

Проведено е собствено проучване, като са обхванати общо 700 респонденти. От тях 452 работещи медицински сестри и акушерки, 248 студенти от специалностите „Медицинска сестра“, „Акушерка” и „Инспектор обществено

здраве”. Събраната информация е достатъчна по обем, за да се получат надеждни резултати. Данните са обработени с помощта на статистическия пакет IBM SPSS v. 20.0 for Windows, като са използвани описателни показатели за количествени променливи и са представени в табличен и графичен вид.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

Третата глава /50-174 стр./ е посветена на резултатите и обсъждането им. Тя представлява същността на дисертационния труд и представя резултатите от констатиращото изследване. Успоредно с представянето на резултатите от апробирането на експерименталната програма се извършва обективно и прецизно отчитане на мненията на участващите в изследването респонденти и техния многоаспектен количествен и качествен анализ. В тази глава се открояват добрите умения на дисертанта за анализ и аргументирани интерпретации на емпиричните данни.

В девет параграфа са проучени и анализирани: честотата на ВБИ в България през последните 16 г. /2003-2018г./, като се отчита низходяща тенденция; разпространението, етиологията и клиничната картина на ВБИ в лечебни заведения, които са бази за обучение на медицински специалисти, като се акцентира върху коректното отчитане и регистриране на настъпилите ВБИ с цел повишаване както качеството на обслужваните пациенти, така и качеството на обучение на медицинските и здравни работници в посока превенция и контрол на ВБИ; направена е оценка на контрола на дезинфекцията, стерилизацията, дезинсекцията и дератизацията на лечебните заведения - бази за обучение и съответните превантивни мероприятия. Отчетена е негативна тенденция в работата на инспекторите по общественото здраве, изразяваща се в недостатъчен контрол от тяхна страна. Провежданият контрол е предимно по време на дневна смяна и основно в манипулационните. В половината от случаите не е провеждан контрол при мускулни манипулации. Проучени и анализирани са учебните програми на студентите в специалност „Инспектор общественото здраве” и използваните нормативни документи в приложението на контрола. Установява се, че учебният план и учебните програми осигуряват достатъчна правна теоретична подготовка на студентите и съдействат за формиране на умения за работа с нормативни документи.

Данните от проучването са богатото онагледени, което поставя достъпен и лесно четивен фундамент на дисертационния труд.

Четвъртата глава /174-188 стр./ е посветена на Модела за въздействие /план за хигиена/ при изолиране на санитарно показателни микроорганизми при контрола на инфекциите, свързани с медицинското обслужване.

Той е разработен на базата на проведеното проучване. В него са отразени всички необходими стандартни практически стъпки за превенция на вътреболничните инфекции. Представена е и приложна програма, произтичаща от структурния модел, която включва три раздела: организационен, приложен и здравно-просветен. Целта е да се подобри организацията по обхващане на обектите,

подлежащи на задължителен и системен санитарен контрол; да се усъвършенстват здравните практики на медицинските специалисти и се подобри информираността на населението, относно здравния контрол на ВБИ.

Дисертационният труд завършва с формулиране на **изводи**, които са естествено заключение от направеното проучване, получените резултати и тяхната интерпретация. Най-същественният извод е, че здравният контрол, провеждан в лечебните заведения има редица несъвършенства, което е предпоставка за възникването на ВБИ и риск от заразяване с други инфекции при грижите за пациента. Това налага разработването на планове за хигиена и мониторинг за спазване на нормативната уредба, относно безопасните условия на труд.

Работата е стилистично издържана, написана на много добър език и съвременен научно равнище.

5. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд показва, че докторант Даниел Монов е извървял успешен път на изследователско развитие, придобил е опит за провеждане на научни изследвания и интерпретация на получените резултати. Във връзка с това давам висока оценка за личното участие на докторанта в проведеното дисертационно изследване и преценявам като значими и точни формулираните научни приноси и получени резултати.

Приносите са както с теоретичен, така и с практико-приложен характер. Съществени приноси с приложен характер са:

- Разработеният структурен модел за епидемиологичната ефективност на ИСМО и планове за хигиена, които имат висока практическа стойност за успешно развитие и потенциал за прилагане в реална работна среда чрез включване на спецификата на различните патогени.
- Направеният анализ за значимостта на провеждания здравен контрол за оптимизиране на здравните грижи в лечебните заведения и ограничаване на инфекциите, свързани с медицинското обслужване.

Представени са четири пълнотекстови публикации във връзка с дисертационния труд, от които една на английски език и три на български. Във всички публикации дисертантът е водещ автор, което доказва изследователските му умения.

Авторефератът към дисертационния труд е оформен, съгласно изискванията и отразява целите, задачите, използваните методи, резултатите, направените изводи и препоръки.

Критични забележки и препоръки към проведеното изследване и комплект материали нямам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на асистент Даниел Монов се отличава с редица достойнства в теоретичен и практико-приложен план. Авторът постига целта си и представя убедителни резултати в потвърждение на изследователската постановка.

Считам, че той напълно отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ – Варна.

Дисертационният труд показва, че ас. Монов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Изтъкнатите в рецензията достойнства и качества на дисертационния труд са основание да дам своя **положителен вот** и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „**Доктор**“ на **Даниел Марчев Монов по научна специалност „Управление на здравните грижи“** в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве.

24.07. 2019 г.
гр. Пловдив

Изготвил рецензията:

/проф. Биянка Торньова, дп/